

Sollentuna den 18 februari 2016

Miljö- och energidepartementet

Miljömålsenheten: Gunilla Blomquist

Kemikalieenheten: Erika Nygren

Referens/Dnr: M2015/04155/Mm

Yttrande över Europeiska kommissionens förslag (COM (2015) 614/2) till meddelande om cirkulär ekonomi

TOMRA grundades 1972 och började med design, tillverkning och försäljning av returautomater för automatiserad hantering av använda dryckesförpackningar ("pantmaskiner"). Idag är TOMRA den ledande globala leverantören av sensor-baserade lösningar för optimal resursproduktivitet. TOMRA har cirka 2 500 anställda, en total omsättning på 6,1 miljarder NOK (2015) och är noterat på Oslobörsen.

I Sverige, precis som på 80 andra marknader världen över, jobbar TOMRA mot en långsiktigt hållbar ekonomisk tillväxt och ett mer resurseffektivt samhälle.

I stort handlar våra produkter och applikationer om resursoptimering vid utvinning, användande och återvinning av en mängd olika resurser. Utifrån detta är TOMRA organiserat efter expertis inom följande divisioner; Reverse Vending (retursystem), Material Recovery (materialströmmar från retursystem), Recycling (sortering av materialströmmar för effektivare återvinning), Mining (hållbar resursoptimering i gruvdrift) och Food (resursoptimering i matproduktion).

TOMRA ger i detta yttrande synpunkter och förslag utifrån den resursrevolution¹ som vi jobbar mot.

Fokus för vårt remissvar ligger på handlingsplanen för cirkulär ekonomi samt förslagen till ändring i direktiven om avfall (2008/98/EG) och om förpackningar och förpackningsavfall (94/62/EG).

¹ TOMRA – Leading the Resource Revolution: <https://www.youtube.com/watch?v=O8QJb20rprg>

Sammanfattning

1. TOMRA stödjer EU-kommissionens förtydligande av hur målen bör beräknas, men kommer även med förbättringsförslag. En sant cirkulär ekonomi nås bara med tydliga mål utan kryphål.
2. TOMRA uppskattar den tydlighet som ges av att återvinning definieras på samma sätt i direktiven om avfall (2008/98/EG) och om förpackningar och förpackningsavfall (94/62/EG), men är orolig att återanvändningsdefinitionen endast kommer leda till en artificiell förbättring.
3. TOMRA välkomnar de nya målen för återanvändning och återvinning, men önskar att man även fokuserar på materialkvaliteten hos det insamlade materialet. Hög kvalitet är en förutsättning för att skapa en marknad för sekundära råvaror och för en cirkulär ekonomi.
4. TOMRA uppskattar att minimikrav för ett utökat producentansvar lyfts till diskussion och hoppas de i framtiden bättre kan säkerställa att allt värdefullt material på ett effektivt sätt återanvänds, återvinns och återinförs i den europeiska ekonomin.
5. TOMRA applåderar lagstiftningspaketet om avfall som helhet och anser att det är ett viktigt steg för att omvandla EU:s ekonomi till en högpresterande, resurseffektiv och motståndskraftig ekonomi. Det sagt förespråkar vi ambitiösare krafttag mot nedskräpning och plastavfall i hav och natur, i linje med hur användningen av engångsplastpåsar ska minskas.

1. Beräkning av mål

Betydelsen av relevanta mätresultat för att kunna styra effektivt är känd sedan länge. Att äntligen kunna applicera detta på en sektor som EU-kommissionen beräknar kunna ge Europa 180 000 nya arbetstillfällen och undvika 443 miljoner ton CO₂ fram till 2030, känns fantastiskt.

TOMRA välkomnar därför beräkningsmetoden som föreslagits i artikel 11 av EU:s ramdirektiv om avfall (2008/98/EG) och artikel 6 i direktivet om förpackningar och förpackningsavfall (94/62/EG), men vi har en del invändningar och förbättringsförslag.

För att göra det vill vi ta en närmare titt på ekvationen som används:

$$E = \frac{(A+R) * 100}{(R+P)}$$

E står för justerad andel avfall som materialåtervunnits eller återanvänts under ett visst år och **P** för vikten av kommunalt avfall som genererats under ett visst år.

A står för vikten av kommunalt avfall som materialåtervunnits eller förberetts för återanvändning under ett visst år. Även material som förbränns eller hamnar på deponi inkluderas, så länge de håller sig under gränsen 10%.

TOMRA anser att det inte ska finnas någon gräns alls utan att allt återvunnet material ska mätas och att förluster nedströms ("downstream losses") ska exkluderas (**återvinning snarare än insamling är alltså det som ska premieras**). Vi föreslår vidare att förluster nedströms ska delas in efter material och insamlingsystem. EU:s medlemsländer bör kunna bestämma snittförluster för alla insamlade material utifrån data producerat av lokala återvinnare.

Förutom att transparent och tydligt visa hur effektivt ett medlemslands återvinning är, så ger den här metoden en ovärderlig kvalitetsgradering, vilket i sin tur kan hjälpa till att förbättra marknaden för sekundära material.

R står för vikten av produkter och komponenter som förberetts för återanvändning under ett visst år.

Här vill vi poängtera att trots att det är väldigt värdefullt att man försöker premiera återanvändning genom att inkludera det i ekvationen så är det möjligt att man på så vis gör återanvändare en björntjänst.

Eftersom plast är mycket lättare än till exempel madrasser och vitvaror så kommer dess påverkan på resultatet (E) vara betydligt mindre. Ett sätt att komma runt det här är att skrymmande objekt istället för att vägas räknas i antal och exkluderas ur ekvationen. (Se även kommentarer om definitioner nedan.)

2. Definitioner

Tydliga och konsekventa definitioner är avgörande för ett framgångsrikt genomförande av en cirkulär ekonomi. Av denna anledning **välkomnar TOMRA att definitionen för återvinning i direktivet för förpackningar och förpackningsavfall (94/62/EG) överensstämmer med den i ramdirektivet om avfall (2008/98/EG).**

Däremot är vi oroliga att den nya definitionen för förberedelse för återanvändning kan få en negativ effekt eftersom den inkluderar produkter och komponenter som förberetts för återanvändning (m a o material som aldrig ansetts vara avfall). Om den lämnas oförändrad, kan den nya definitionen få allvarliga konsekvenser till exempel för välgörenhetsorganisationer som säljer varor på en andrahandsmarknad och i dagsläget är undantagna från EU: s avfallslagstiftning, trots att de är viktiga pusselbitar i den cirkulära ekonomin. Vidare är vi oroliga att denna inkludering av produkter och komponenter blir ett sätt att "dopa" resultaten (t ex med tunga möbler och vitvaror) utan att för den skull säkerställa en högre återanvändningsgrad.

3. Ambitiösa avfallshanteringsmål

EU-kommissionens förslag på ambitiösare mål för förberedelse för återanvändning och återvinning är en förutsättning för att framtidsanpassa Europas ekonomi, anser vi. **TOMRA välkomnar ambitionen att styra mer avfall högre upp i EU:s avfallshierarki, men skulle gärna se en ännu ambitiösare strategi.**

TOMRA vill även understryka behovet av att fokusera på återvinning av god kvalitet. Den höga kvaliteten på det insamlade materialet från ett pantsystem bidrar till resurshushållning genom att motverka "downcycling". Downcycling kallar vi processen att omvandla avfall eller oanvändbara produkter till nya material eller produkter av sämre kvalitet och minskad funktionalitet. Redan idag kämpar Europa som bekant mot stigande råvarupriser och en begynnande brist på vissa resurser. Att hushålla med tillgångar genom effektiva material- och avfallsflöden borde vara en självklarhet. Pantsystemets slutna kretslopp (closed loop) säkerställer att man vet exakt vad som kommer in i systemet. Systemet är så pass säkert att återvunna plastmaterial från pantsystem kan användas i kontakt med livsmedel². På samma sätt undviks en introduktion och recirkulering av farliga ämnen, eftersom man alltid vet vilka material som godkännts och hanteras i ett pantsystem.

² Detta görs till exempel av danska Faerch Plast (www.faerchplast.com).

4. Ekonomiska styrmedel

Att vi på TOMRA förespråkar pant är nog ingen överraskning vid det här laget, men även EU-kommissionen ser dess värde. Till exempel offentliggjorde kommissionen 2013 en "scoreboard" som graderade medlemsstaternas kommunala avfallshanteringen. De tio medlemsländer som fick sämst resultat fick individuella färdplaner utarbetade av kommissionen och alla utom två medlemsstater uppmanades att införa (eller expandera) pantsystem för förpackningar.³

TOMRA välkomnar därför tillägget till Artikel 4 i den i ramdirektivet om avfall (2008/98/EG) att "Medlemsstaterna ska använda sig av lämpliga ekonomiska instrument för att ge incitament för tillämpning av avfallshierarkin", men förespråkar att man tydligt ger exempel på välfungerande system som med hög återvinningsgrad och materialkvalitet.

4. Minimikrav för ett utökat producentansvar

TOMRA uppskattar att EU-kommissionen introducerar allmänna krav för system för utökat producentansvar (EPR) i artikel 8 i ramdirektivet för avfall och välkomnar en diskussion kring deras betydelse och vidd. Vi vill varna för ett för snävt perspektiv, vilket alltför ofta är fallet när beslutsfattare till exempel jämför utökat producentansvar med "gröna punkten" (point vert/Der Grüne Punkt/green dot). **Pant är världens första exempel på utökat producentansvar och fortfarande ett välfungerande och uppskattat avfallsinsamlingsystem.**

Eftersom att exempelvis Returpacks återvinningssiffror för plastförpackningar är tre gånger bättre FTI:s så tycker vi att det vore synd att exkludera det bästa systemet. Att stora delar av Europas befolkning dessutom tycker om pant och att renheten hos de olika fraktionerna garanteras i ett pantsystem är två andra viktiga skäl.

5. Krafttag mot nedskräpning och plastavfall till havs

Fram tills nyligen har EU:s avfallspolitik i huvudsak baserats på att tillhandahålla mål som medlemsstaterna ska uppnå, samtidigt som de får frihet att välja åtgärder för att uppnå dessa mål. Detta är på många sätt positivt, inte minst eftersom medlemsländerna skiljer sig åt på många sätt. I vissa fall kan det dock vara befogat att ta hjälp av mer konkreta åtgärder för att nå viktiga resultat eller få bukt på stora problem.

³ http://ec.europa.eu/environment/waste/framework/support_implementation.htm

Marint avfall är ett sådant problem och det har inte getts nog handfast fokus i lagstiftningspaket om avfall, anser vi. TOMRA förespråkar ambitiösare krafttag mot nedskräpning och plastavfall i hav och natur, i linje med hur användningen av engångsplastpåsar ska minskas (enligt ett tidigare lagförslag⁴).

Vi har förstått att det främsta skälet till att EU-kommissionen föreslog en minskning av användningen av engångsplastpåsar var för att minska marint avfall och landbaserad nedskräpning. Vi välkomnar det här initiativet och önskar att projektet att minska marint avfall fortsätter. **Vi tycker att det är dags att pant introduceras eller expanderas i alla Europas länder.**

2012 genomfördes tre pilotprojekt på temat marint avfall på uppdrag av EU-kommissionen. Pilotprojektet "Study of the largest loopholes within the flow of packaging material"⁵ kom fram till att initiativ för att "stänga de största kryphålen" i plastförpackningarnas⁶ livscykel bör inriktas på plastflaskor och plastpåsar. Vidare föreslår forskarna att man introducerar pant.

Fördelarna med pant som bot mot nedskräpning och plastavfall har bekräftats i flera studier, bland annat också i en studie om marint avfall som Arcadis tagit fram på uppdrag av EU-kommissionen⁷.

Redan idag samarbetar medlemsländer kring Östersjön (HELCOM), Nordsjön (OSPAR) och Medelhavet (MED POL) för att genom sina respektive regionala handlingsplaner få bukt på problemen kring marint avfall. Kanske deras arbete kan lyftas och förbättras för att på så vis låta insatserna för cirkulär ekonomi åtgärda detta allvarliga problem.

Det är inte ovanligt att besökare från andra länder kommer till Sverige för att lära sig mer det framgångskoncept som pantsystemet är. **TOMRA önskar därför att Sverige tar på sig ledartröjan och hjälper andra medlemsländer rulla ut samma välbeprövade koncept.**

Fredrik Nordh
Senior VP, Nordic
Collection Solutions

⁴ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52013PC0761>

⁵ <http://ec.europa.eu/environment/marine/pdf/Bipro/Bipro.zip>

⁶ En majoritet av allt avfallsmaterial som hamnar till havs är plast.

⁷ Rapporten heter "Marine Litter study to support the establishment of an initial quantitative headline reduction target" (SFRA0025) och är tillgänglig här:

http://ec.europa.eu/environment/marine/good-environmental-status/descriptor-10/pdf/final_report.pdf